

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการไม่ให้สิทธิที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานแก่บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหา
ในคดีอาญา

จากบทที่ 2 – 3 ได้ศึกษาถึงแนวความคิด และพัฒนาการ และหลักเกณฑ์ทั่วไปในการให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานของต่างประเทศ และของไทยมาแล้ว สำหรับในบทนี้ จะได้วิเคราะห์ถึงปัญหาในเรื่องสิทธิที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานของบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการไม่ให้สิทธิที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานแก่บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา

ในคดีอาญาใช้หลักในการพิจารณาคดีที่เรียกว่า “หลักการตรวจสอบ” (Examination Principle) ในการตรวจสอบความจริงในคดีอาญานั้น กฎหมายแบ่งการตรวจสอบความจริงเป็น 2 ขั้นตอน คือ การตรวจสอบความจริงชั้นพนักงานสอบสวนขั้นตอนหนึ่ง และการตรวจสอบความจริงในชั้นศาลอีกขั้นตอนหนึ่ง จากการศึกษาพบว่า มีประเด็นปัญหาหลายประการซึ่งมีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้

4.1.1 การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) บัญญัติว่า

“การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ” ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องพยายามรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้¹ พยานหลักฐานในที่นี้ หมายถึง พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานผู้ชำนาญการพิเศษ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด ภายใต้

¹ โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131

เงื่อนไขที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย และระเบียบคำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนได้กำหนดไว้

ในส่วนของพยานบุคคลนั้น พนักงานสอบสวนจำต้องอาศัยพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ หรือที่อยู่ในที่เกิดเหตุ หรือเป็นพยานแวดล้อม มาช่วยค้นคว้าหาหลักฐานประกอบคดีโดยวิธีการสอบถามและบันทึกปากคำของบุคคลซึ่งสามารถจะให้ถ้อยคำเป็นพยานในคดีนั้น ๆ ไว้ หรือบุคคลให้ที่พนักงานสอบสวนมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่รูปคดีก็ให้ถามปากคำไว้ ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญมาก เพราะจากคำพยานนี้เองที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานสำหรับการทำความเห็นสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ และเมื่อยื่นฟ้องไปแล้วพนักงานอัยการก็จะอ้างพยานเหล่านี้เป็นพยานในชั้นศาล การซักถามพยานในศาลก็จะถามตามคำให้การที่ตนรู้เห็นอย่างแท้จริง และพนักงานสอบสวนได้บันทึกคำให้การพยานตรงกับที่พยานได้กล่าวออกมาโดยละเอียด จะช่วยให้การสังคดีของพนักงานอัยการ และการซักถามพยานในศาลได้เป็นไปโดยถูกต้องให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาถือว่าเป็นพยานบุคคลประเภทหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ถูกกล่าวหา มาก จึงอาจจะเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความมาด้วยตนเองโดยตรง หรือที่เรียกว่า “ประจักษ์พยาน” หรืออาจจะได้รับคำบอกเล่ามาจากผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งกรณีเหล่านี้บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวจึงอาจถูกเรียกให้มาเป็นพยานในการค้นหาความจริงของพนักงานสอบสวนได้ ซึ่งเมื่อพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกพยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาให้ถ้อยคำไม่ว่าจะเป็นผลดี หรือผลร้ายแก่ผู้ต้องหา ก็ตาม พยานนั้นก็จำต้องมา หากพยานไม่มาด้วยเกรงว่าจะเป็นการหมิ่นแค้นผู้ต้องหาและบรรดาญาติพี่น้องในครอบครัว พยานก็จะมีคุณสมบัติฐานขัดขึ้นไม่มาตามหมายเรียกซึ่งให้มาเพื่อให้ถ้อยคำ³ หรือในกรณีที่พยานมาตามหมายเรียกแล้วพนักงานสอบสวนได้สอบถามถึงการกระทำความผิดของผู้ต้องหา ซึ่งทำให้พยานเกิดความอึดอัดและลำบากใจไม่อยากจะตอบคำถาม หรือให้การใด ๆ อันเป็นการปรักปรำหรือเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหาที่ได้ให้ไว้แก่ตน พยานนั้นก็จะมีคุณสมบัติฐานขัดขึ้นคำบังคับตามกฎหมายของพนักงานสอบสวนซึ่งเรียกมาให้ถ้อยคำ⁴ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1954/2515)⁵

³ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 168

⁴ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 169

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 1954/2515 (เนติ.), หน้า 185.

ตามกฎหมายแล้ว พยานซึ่งถูกเรียกมาเป็นพยานนั้นจะต้องให้การตามความเป็นจริง หากพยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาให้การเท็จเพราะต้องการจะช่วยเหลือผู้ต้องหา พยานก็อาจมีความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานสอบสวน⁶ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1734/2503)⁷

ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือ ในชั้นสอบสวนกฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหา ที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานไว้ ซึ่งต่างจากกฎหมายต่างประเทศที่บัญญัติให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานไว้ โดยประเทศสหรัฐอเมริกาบางมลรัฐ ได้แก่ มลรัฐ Idaho , Minnesota , California , Massachusetts , Connecticut , Nevada , New York ต่างก็บัญญัติให้สิทธิแก่บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานได้ นอกจากนี้ก็ยังมีประเทศอังกฤษ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เยอรมนี ก็ได้บัญญัติให้สิทธิแก่บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นตามกฎหมายไทย เมื่อพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรจะต้องเบิกความเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว พยานดังกล่าวจึงไม่สามารถอ้างสิทธิที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานได้ ก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในครอบครัว

สำหรับการสอบสวนในชั้นพนักงานอัยการของไทยนั้น ถือว่า พนักงานอัยการเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่มีความสำคัญต่อการรักษาความยุติธรรมโดยเฉพาะเกี่ยวกับการฟ้องร้อง ซึ่งตามหน้าที่แล้วอยู่ในฐานะที่เรียกว่า ทนายแผ่นดิน โดยปกติอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการจะมีการเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนคดีอาญาในความผิดตามกฎหมายฉบับใดแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานอัยการก็มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในความผิดตามกฎหมายนั้น ๆ โดยจะต้องตรวจพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบในการกลั่นกรองการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเพื่อออกคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ฉะนั้นหากพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานในการสอบสวนยังบกพร่องอยู่หรือไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ก็ต้องดำเนินการเพื่อให้ได้พยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงที่แน่ชัดยิ่งขึ้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคดีต่อไป

⁶ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172

⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1734/2503 (เนติ.), หน้า 212.

จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 บัญญัติว่า “เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวน... ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป...”

การสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาให้ซักถามเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง เพื่อให้ข้อเท็จจริงที่พนักงานอัยการเห็นว่ายังไม่ชัดเจน หรือขาดตกบกพร่องให้มีความชัดเจนมากขึ้น อันจะช่วยให้การสั่งคดีของพนักงานอัยการเป็นไปโดยถูกต้อง

ปกติพนักงานอัยการมักจะไม่ใช่วิธีให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาให้ซักถาม แต่จะใช้วิธีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนปากคำพยานคนนั้นเอง แล้วให้ส่งคำให้การเพิ่มเติมมายังพนักงานอัยการ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติบางครั้งมีความจำเป็นต้องให้นำพยานมาให้ซักถาม เช่น ในแง่ของจิตวิทยา พนักงานสอบสวนย่อมจะมีความยึดถือในข้อเท็จจริงที่ตนสอบสวนมา เมื่อพนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม พนักงานสอบสวนก็อาจจะสอบสวนไปในทางที่ตนเชื่อมาแต่แรก ข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใหม่ก็ย่อมจะได้มาไม่ถนัดนัก ดังนี้ พนักงานอัยการจึงจำเป็นต้องให้นำตัวพยานมาพบเพื่อสอบถามปากคำโดยตรง ซึ่งถ้าพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ต้องหาให้การเท็จในชั้นนี้ ก็จะมีสภาพเช่นเดียวกับในชั้นพนักงานสอบสวน⁸

4.1.2 การดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติให้การพิจารณาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น⁹

การที่ศาลต้องพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผย ก็เพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติรัฐ อันเป็นหลักที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย¹⁰ เพราะไม่เพียงแต่การพิจารณาจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้สนใจทั่วไปสามารถที่จะเข้าฟังการพิจารณาได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของศาลในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และยังแสดงออกถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย

⁸ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172

⁹ โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ และมาตรา 177

¹⁰ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 ปรับปรุงใหม่และแก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549) น. 68.

ด้วย นอกจากนี้คู่ความทั้งสองฝ่ายต้องได้รับการพิจารณาต่อหน้ากัน โดยทั้งโจทก์และจำเลยต้องอยู่ในศาล ในการสืบพยาน และในกฎหมายก็ได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับตัวจำเลย ทั้งนี้เพราะว่าจำเลยจะได้มีโอกาสรับรู้กระบวนการพิจารณาทุกขั้นตอน และได้สืบพยานหักล้างพยานโจทก์ได้อย่างถูกต้อง และทั้งนี้เนื่องมาจากจำเลยเป็นผู้ที่อาจถูกกระทบสิทธิจากการที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลและอาจถูกศาลตัดสินให้กระทบต่อชีวิต เนื้อตัว ร่างกายของตนได้นั่นเอง ซึ่งหลักนี้เป็นหลักบังคับของกฎหมายที่ให้ประโยชน์แก่จำเลย ซึ่งจำเลยก็ไม่อาจสละสิทธินี้ได้¹¹ โดยเมื่อได้ฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลแล้ว กฎหมายได้วางหน้าที่ของพลเมืองไว้โดยกำหนดให้มาเบิกความในศาลเมื่อได้รับหมายเรียกให้มาเป็นพยาน¹² ในกรณีที่ศาลได้ออกหมายเรียกให้พยานซึ่งเป็นบิดามารดาและบุตรของจำเลยมาเป็นพยานฝ่ายโจทก์ให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยนั้น ก่อให้พยานเกิดความรู้สึกไม่ยอมมาตามหมายเรียก ถ้าหากพยานไม่มาศาล พยานก็จะมีคุณสมบัติฐานขัดขึ้นหมายเรียก¹³ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 454/2512)¹⁴ และ ศาลออกหมายจับได้ ถ้าศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานนั้นเป็นข้อสำคัญในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี¹⁵ หรือในกรณีที่พยานมาศาลตามหมายเรียกของศาลแล้ว พยานก็จะต้องเบิกความ หากพยานเบิกความเท็จ พยานนั้นก็จะมีคุณสมบัติฐานเบิกความเท็จ¹⁶ เพราะวิสัยของปุถุชนคนธรรมดาแล้วย่อมต้องช่วยเหลือบุคคลที่ตนรัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นบิดามารดาและบุตรด้วยแล้ว ย่อมต้องมีความผูกพัน ฉะนั้น การให้บุคคลที่เป็นบิดามารดาและบุตรมาเบิกความปรักปรำ หรือเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของอีกฝ่ายหนึ่งนั้นก่อให้เกิดความรู้สึกว่าให้ตนอยู่เฉย ๆ ยังจะดีกว่าการเบิกความเช่นนั้น แต่เพราะบทบังคับตามกฎหมายของรัฐที่กำหนดโทษไว้จึงมีแนวโน้มก่อให้เกิดพยานนั้นต้องกระทำความผิดโดยการเบิกความเท็จเพื่อช่วยเหลือจำเลยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเพราะมีการเบิกความเท็จในคดีเกิดขึ้นเช่นนี้ พยานหลักฐานที่ได้มาจึงไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือพอที่จะรับฟังได้ หรือมิฉะนั้น ก็เพราะการเบิกความเท็จนั้นเองทำให้ศาลต้องตัดสินคดีเป็นอย่างอื่นนอกจากที่ปรากฏจากคำเบิกความของพยานในคดี

¹¹ คณิ่ง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548) น. 117.

¹² โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 108

¹³ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 170

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 454/2512 (เนติ.), หน้า 239.

¹⁵ โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 111(2)

¹⁶ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 177

ไม่ได้ ในเมื่อคดีนั้นมีแต่คำเบิกความที่เป็นเท็จ ศาลก็ต้องตัดสินตามพยานหลักฐานที่เป็นเท็จเท่านั้นและเป็นที่น่าสังเกตว่า จากความผิดที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ตัวพยานดังกล่าวข้างต้นนั้น ไม่ได้มีกฎหมายผ่อนผันให้ในกรณีที่พยานได้กระทำไปเพื่อช่วยบิดามารดาและบุตร ของพยานแต่ประการใดเลย

นอกจากที่กล่าวมาแล้วยังก่อให้เกิดปัญหาความแตกแยกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวต้องสิ้นความไว้วางใจซึ่งกันและกันอีกด้วย ดังได้กล่าวแล้วว่า ความเป็นเอกภาพและมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันในครอบครัวนั้นมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัวและสังคม สมาชิกทุกคนของครอบครัวจึงต้องช่วยกันหาทางเสริมสร้างความกลมเกลียวให้เกิดขึ้นซึ่งกันและกัน อันเป็นการขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่จะมากระทบทั้งทางกายและจิตใจ การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงจำเป็นต้องอาศัยความพยายามและความร่วมมือจากสมาชิกของครอบครัวทุกคน ดังนั้น การที่พยานซึ่งเป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ต้องหา หรือ จำเลยต้องถูกบังคับตามวิธีการของกฎหมาย จำต้องมาให้การ หรือ เบิกความอันเป็นผลร้ายแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยไม่อาจขัดขึ้นได้ ย่อมก่อให้เกิดผู้ต้องหา หรือ จำเลยนั้นเกิดความระแวงในตัวพยาน และพยานเองก็จะเกิดความละอายใจที่กระทำไปเช่นนั้นซึ่งมิใช่เป็นการช่วยเหลือ แต่กลับเป็นการทำลายผู้ถูกกล่าวหาอย่างเห็นได้ชัด สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลให้ครอบครัวเกิดความแตกแยกขาดความผูกพันรักใคร่ต่อกัน

4.2 วิเคราะห์การให้สิทธิที่จะไม่ยอมให้การแก่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาในประเทศไทย

ปัจจุบันกฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิที่จะไม่ยอมให้การแก่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้โดยตรง ทั้งที่สถาบันครอบครัวและเครือญาติในสังคมไทยจะมีความผูกพันแน่นแฟ้นกันมาก ซึ่งดูได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 992/2527¹⁷ ที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าบิดามารดา และน้องชายของจำเลยให้การว่าเห็นจำเลยใช้อาวุธปืนยิงผู้ตาย แต่มาเบิกความในชั้นศาลว่าไม่ทราบใครยิงอันเป็นการช่วยเหลือจำเลย คำให้การในชั้นสอบสวนของพยานที่เป็นบิดามารดาและน้องชายของจำเลย ที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลยิ่งกว่า คำให้การในชั้นศาล ศาลย่อมใช้ดุลพินิจรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้ ทั้งจำเลยก็ให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนในคืนเกิดเหตุ ซึ่งเกิดเหตุ และแสดงทำให้ตำรวจถ่ายภาพไว้ ดังนี้ พึงลงโทษ

¹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 992/2527 (เนติ.), หน้า 152.

จำเลยได้ ประกอบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2422/2531¹⁸ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าแม้จะไม่มีพยานคนใดเห็นขณะจำเลยใช้มีดฟันผู้ตาย แต่มีพยานประกอบแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับกรณีที่เกิดขึ้น คือ บิดามารดาจำเลย และแม่ยายจำเลย โดยได้รับความจากพยานทั้งสองว่า คืบก่อนวันเกิดเหตุ จำเลยและผู้ตายดื่มสุราแล้วทะเลาะทำร้ายกัน รุ่งขึ้นเวลาประมาณ 8 นาฬิกา จำเลยและผู้ตายออกจากบ้านไปด้วยกัน โดยจำเลยมีมีดติดตัวไปด้วย ครั้นเวลาประมาณ 12 นาฬิกา จำเลยกลับบ้านถือมีดดังกล่าวซึ่งเปื้อนเลือด บอกบิดามารดาจำเลยว่าได้ฆ่าผู้ตายแล้ว และห้ามบิดามารดาจำเลยไม่ให้ไปแจ้งความ มิฉะนั้นจะฆ่า และเวลาประมาณ 16 นาฬิกา จำเลยไปหาแม่ยายจำเลย บอกว่าได้ฆ่าผู้ตายแล้ว ถ้าใครไปแจ้งตำรวจจะฆ่าให้หมด พยานหลักฐานดังกล่าวเป็นพยานแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับกรณีที่เกิดขึ้นอย่างมาก เมื่อฟังประกอบกับที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวน และนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแล้ว จึงปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288

จะเห็นได้ว่า ศาลฎีกามีคำพิพากษาให้นำคำให้การ หรือคำเบิกความของพยานที่เป็นโทษแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน โดยสามารถรับฟังเป็นพยานลงโทษจำเลยในชั้นศาลได้

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายลักษณะพยานไทยควรบัญญัติรับรองของสิทธิของพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไว้ เพื่อคุ้มครองสถาบันครอบครัวไม่ให้เกิดความบาดหมางและแตกแยกขึ้นในครอบครัว

โดยที่ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลัก เป็นแกนกลางของสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบและหลายลักษณะ นอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งบิดา มารดาและบุตร

ทั้งนี้ ครอบครัวไทยแต่เดิมมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย มีสมาชิกครอบครัวหลายช่วงอายุ อย่างน้อย 3 รุ่น คือ 1) รุ่นปู่ย่า ตายาย 2) รุ่นพ่อแม่ 3) รุ่นลูก เป็นครอบครัวที่มีความร่วมมือกันในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม ความเอาใจใส่ในสภาวะวิกฤต คนในครอบครัวมีความอบอุ่น และปลอดภัย ครอบครัวได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ และมีผลต่อคุณภาพสังคม ดังนั้น ครอบครัวมีบทบาทหน้าที่อย่างน้อย 3 ประการ

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2422/2531 (เนติ.), หน้า 198.

(1) เป็นแหล่งขัดเกลาทักษะสังคม (socialization) ให้การอบรม การเรียนรู้ การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การสร้างบุคลิกภาพ ระบบวิธีคิด การให้คุณค่าของสิ่งต่างๆ

(2) เป็นแหล่งถ่ายทอดวิชาชีพและฝึกฝนอาชีพ การบ่มเพาะให้เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่มีคุณภาพ

(3) เป็นแหล่งให้การสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น มีความเอื้ออาทร ให้ความช่วยเหลือในกรณีญาติในสภาวะวิกฤติต่าง ๆ

ด้วยเหตุนี้ การกำหนดให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นที่เบียดเบียนของบางมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแนวทางหลักโดยส่วนใหญ่ โดยสิทธิดังกล่าวนี้เป็นสิทธิ และประโยชน์ที่ควรจะได้รับ การปกป้องคุ้มครอง และนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ครอบครัวของพยาน ผู้ต้องหา หรือจำเลยแล้ว ก็ยังเป็นประโยชน์แก่รัฐด้วย ทั้งนี้เพราะว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวนั้นถือได้ว่าเป็นผลประโยชน์อย่างหนึ่งของสังคมในรัฐ คุณค่าของสังคมจึงมีความสำคัญมากกว่าการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานที่ไม่คำนึงถึงความสงบสุขของครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานแห่งแรกที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ในสังคม¹⁹

อย่างไรก็ตาม ตามกฎหมายพยานของไทย แม้ในปัจจุบันคู่ความสามารถมีสิทธิที่จะอ้างใครเป็นพยานก็ได้ แต่ถ้าหากพยานนั้นเป็นพยานที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับฝ่ายที่ตนต้องเบิกความให้ น้ำหนักในคำพยานก็มักจะลดลง หรือไม่มีน้ำหนัก เช่น บิดามารดากับบุตร ซึ่งมักช่วยกัน อันสืบเนื่องมาจากความรักซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลจำพวกนี้ตกอยู่ในฐานะที่น่าจะให้การ หรือเบิกความโดยปราศจากความลำเอียงไม่ได้²⁰ จะเห็นได้ว่าหลักการนี้ได้ตกทอดสืบมาจากการไม่รับฟังอุทธรณ์พยานตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยปัจจุบัน แต่ถ้าหากพยานที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ให้การ หรือเบิกความปรักปรำ หรือเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับอันเป็นโทษหรือผลร้ายแก่ผู้ต้องหา หรือจำเลยแล้ว ศาลมักจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานลงโทษจำเลยได้ โดยอ้างว่าไม่มีเหตุผลอันใดที่พยานซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยจะมาได้ความกล่าวร้ายกัน

¹⁹ Dan Merkel, *Criminal Justice and the challenge of Family Ties*, (University of Illinois Law Review, 2007), p.1148.

²⁰ พัฒนะ ไชยเศรษฐ์, หลักการสอบสวนคดีอาญาสำหรับพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2528) น. 212.

จึงเป็นการแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า รัฐมิได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของสถาบันครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า มีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคมในชาติมากที่สุดสถาบันหนึ่ง และจากปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ย่อมส่งผลเสียต่อสถาบันครอบครัว การดำเนินการสอบสวนที่ไม่ชอบ การให้การหรือเบิกความเท็จในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา รวมทั้งปัญหาของการเกิดอาชญากรรมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมประเทศชาติในที่สุดด้วย จึงทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องหามาตรการ หรือวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดทางกฎหมาย มาช่วยคลี่คลายปัญหาเหล่านี้ให้ลดน้อยลงไป โดยจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนส่วนรวม

ดังนั้น จึงควรนำเอาสิทธิของพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะ อ้างสิทธิไม่ให้การปรักปรำเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา หรือเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ถูกกล่าวหามาใช้ในชั้นสอบสวน โดยกฎหมายควรบัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิให้พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาทราบทุกครั้งว่าพยานมีสิทธิที่จะไม่ให้การเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา และไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ถูกกล่าวหาได้ และไม่ควรมีการสละสิทธิดังกล่าวได้ เนื่องจากเป็นการทำลายคุณค่าในสถาบันครอบครัว โดยที่ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของวิวัฒนาการมนุษย์ ช่วยขัดเกลาให้บุคคลในครอบครัวเป็นคนดีในสังคม ความสัมพันธ์ในครอบครัวจึงเป็นผลประโยชน์อย่างหนึ่งในสังคม หากกฎหมายบัญญัติให้บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาสามารถสละสิทธิได้ ก็จะมีผลกระทบต่อความแตกแยกและความบาดหมางของบุคคลในครอบครัว คนในสังคมก็จะตำหนิการกระทำดังกล่าวได้ เช่น บุตรขอสละสิทธิแล้วขอให้การเป็นโทษแก่บิดามารดาซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาต่อพนักงานสอบสวน กรณีนี้สังคมจะมองว่าบุตรไม่มีความกตัญญูต่อกฎและสร้างความปลอดภัยให้แก่คนนั้นด้วย ซึ่งความกตัญญูต่อกฎดังกล่าวเป็นสิ่งที่ควรได้รับการคุ้มครอง ซึ่งหากพนักงานสอบสวนฝ่าฝืนละเมิดสิทธินี้ การให้การของบิดามารดาและบุตรดังกล่าวก็ไม่ควรรับฟังได้ และการบังคับให้บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาให้การเป็นพยาน ทำให้พยานเกิดความรู้สึกอึดอัดใจ ลำบากใจ ที่จะต้องให้การในสิ่งที่เป็นการทำลายความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนั้นเมื่อนำสิทธิของพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหามาใช้ในชั้นนี้ ผลในทางคดีไม่ควรจะเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกกล่าวหา กล่าวคือ เมื่อพยานซึ่งเป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาใช้สิทธิที่จะไม่ให้การเป็นพยาน ถือว่าพนักงานสอบสวนยังไม่มีหลักฐานที่จะลงโทษผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวได้ เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดอยู่แล้ว จึงต้องแสวงหาพยานหลักฐานอื่นเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา ไม่ใช่อาศัยเฉพาะแต่คำให้การของบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ควรมีข้อยกเว้นที่บิดามารดาและบุตรไม่สามารถอ้างสิทธิที่จะไม่ยอมให้การ

เป็นพยานของบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหา เช่นเดียวกับบางมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ สิทธิดังกล่าวไม่อาจนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในกรณีที่บิดามารดา หรือบุตรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกกล่าวหา หรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต่ออีกฝ่ายหนึ่ง หรือสมาชิกคนอื่นๆของครอบครัว และในกรณีที่บิดามารดา และบุตรมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดทางอาญา

นอกจากนี้ มีปัญหาที่จะต้องวิเคราะห์ว่าปัจจุบันในชั้นสอบสวน พยานที่เป็นบิดามารดา และบุตรของผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือไม่ และพยานดังกล่าว จะอ้างเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในชั้นสอบสวน ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 28 ได้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งปัจจุบันในชั้นสอบสวนยังไม่มีกฎหมายบัญญัติให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานปรักปรำผู้ถูกกล่าวหาได้ พยานดังกล่าวจึงยังไม่มีสิทธิที่จะไม่ให้การปรักปรำได้ ในส่วนที่พยานดังกล่าว จะอ้างเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น อ้างว่าบุตรต้องเคารพ และกตัญญูต่อบิดามารดา หรือบิดามารดาอย่ามต้องอุปการะและเลี้ยงดูบุตรในชั้นสอบสวนนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าจะอ้างได้ เนื่องจาก มาตรา 4 แห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง” ประกอบกับมาตรา 28 ซึ่งอยู่ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน” ซึ่งเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีรากฐานมาจากความเสมอภาคเท่าเทียมกันของมนุษย์ โดยมนุษย์ทุกคนมีคุณค่าอยู่ในตัวเองแต่กำเนิด มีสิทธิได้รับการประพฤติปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันอย่างมีเหตุผลและเป็นธรรม มีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างเป็นปกติสุข และปลอดภัยภายใต้การเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ที่บุคคลอื่นในฐานะที่เป็นมนุษย์ด้วยกันจะพึงประพฤติปฏิบัติต่อกันอย่างมีมนุษยธรรม และเคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกันตลอดไป ซึ่งการจะพิจารณาว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่ วัดจากความรู้สึกโดยทั่วไปของมนุษย์ว่าการกระทำนั้นสมควรที่มนุษย์จะประพฤติปฏิบัติต่อกันหรือไม่ หรือหากปฏิบัติไปแล้ว การกระทำนั้นทำให้ผู้ถูกกระทำรู้สึกได้ถึงการไม่เคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์หรือไม่ ซึ่งในสังคมไทยได้มีการปลูกฝังไว้ว่าบุตรต้องเคารพ และกตัญญูต่อบิดามารดา หรือบิดามารดาอย่ามต้องอุปการะและเลี้ยงดูบุตร การที่จะบังคับให้บิดามารดาหรือบุตรของผู้ถูกกล่าวหาต้องมาให้การเป็นพยานเพื่อปรักปรำผู้ถูกกล่าวหา นั้น โดยนิสัยของปุถุชนธรรมดาทั่วไปย่อมต้องช่วยเหลือบุคคลที่ตนรักโดยเฉพาะเป็นบิดามารดาและบุตรกัน แต่เมื่อบุคคลเหล่านั้นต้องถูกบังคับมาให้การต่อพนักงาน

สอบสวน ทำให้เกิดปัญหาการให้การเท็จเพื่อช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นได้ว่าการให้การเป็นผลร้ายแก่บุคคลในครอบครัวเดียวกันมนุษย์มักจะไม่ประพฤติปฏิบัติต่อกัน ด้วยเหตุผลทั้งในเรื่องความกตัญญูตเวที และสร้างความอับอายให้แก่ผู้ให้การ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบังคับให้บิดามารดาหรือบุตรของผู้ถูกกล่าวหาต้องมาให้การเป็นพยานเพื่อปกป้องผู้ถูกกล่าวหา นั้นจึงเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาจึงน่าจะสามารถอ้างเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพื่อไม่ให้การปกป้องผู้ถูกกล่าวหา นั้นได้

ส่วนในชั้นของพนักงานอัยการนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้พนักงานอัยการมีฐานะเป็นตัวแทนของฝ่ายบริหารในกระบวนการยุติธรรม มีอิสระในการดำเนินคดีในชั้นก่อนยื่นฟ้องคดีต่อศาล และถือว่าเป็นความรับผิดชอบของพนักงานอัยการโดยเฉพาะศาลไม่มีอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้อง การวินิจฉัยสั่งสำนวนของพนักงานอัยการเป็นการวินิจฉัยว่า ลักษณะการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดอะไร หรือไม่ อย่างไร เพื่อที่จะสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้อง การวินิจฉัยสั่งคดีของพนักงานอัยการมิใช่การกระทำด้วยเหตุผลทางการเมือง หรืออิทธิพลทางการเมืองเข้ามาแทรกแซง ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานอัยการเป็นการถ่วงดุลย์และคานอำนาจของพนักงานสอบสวนให้กระทำการโดยถูกต้องแน่นอนและชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ หากปรากฏว่ามีการละเมิดสิทธินี้ในชั้นพนักงานสอบสวน คำพยานที่ได้มาก็ไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 กำหนดว่าพยานหลักฐานที่อ้างนั้น ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญหลอกลวงหรือโดยมิชอบด้วยประการอื่น พนักงานอัยการก็ยังสามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนหาพยานหลักฐานมาเพิ่มเติมใหม่ได้ จึงเห็นได้ว่า พนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญยิ่งในกระบวนการยุติธรรม นอกจากจะมีหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ แหล่งคดีที่ได้มาจากการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายนำส่งศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยแล้ว พนักงานอัยการยังเป็นผู้รักษาสวนได้ส่วนเสียของสังคม คือ คุ่มครองทั้งผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และประชาชนผู้มาเป็นพยาน โดยต้องให้ความสนใจและคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ สิทธิส่วนได้ส่วนเสียของเขา และความเที่ยงธรรมด้วย²¹

สำหรับในชั้นศาล โดยหลักแล้วศาลเป็นองค์กรที่วางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด เพื่อประสิทธิประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนให้สมกับที่ศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน หน้าที่หลักของศาลก็คือ การทบทวนและพิจารณาพยานหลักฐานที่มีการนำเข้าสู่ในการพิจารณาคดีของศาล

²¹ สุจินต์ ทิมสุวรรณ, กรมอัยการกับการดำเนินคดีให้แก่รัฐ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริหารเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525) น. 76.

ว่า จำเลยกระทำความผิดตามที่ถูกล่ามหาจริงหรือไม่ ศาลจึงต้องใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เข้ามาในคดีอย่างละเอียดรอบคอบ พยานหลักฐานใดที่ได้ฝ่าฝืนกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลจะไม่รับฟัง ในทางปฏิบัติเบื้องต้นก่อนที่จะนำพยานเข้าสืบศาลจะถามพยานถึงชื่อ อายุ อาชีพ ภูมิลำเนา และความเกี่ยวพันกับคู่ความ²² ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดาของผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้โดยตรง พยานจึงยังไม่มีสิทธิที่จะไม่เบิกความปรักปรำเป็นผลร้ายแก่จำเลย หรือไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการให้การเท็จ หรือเบิกความเท็จตามมา

ดังนั้นจึงควรนำเอาสิทธิของพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกล่ามหาที่จะ อ้างสิทธิไม่เบิกความปรักปรำเป็นโทษแก่ผู้ถูกล่ามหา หรือเปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ถูกล่ามหามาใช้ในชั้นศาลด้วย โดยกฎหมายควรบัญญัติให้ศาลต้องแจ้งสิทธิให้พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกล่ามหาทราบก่อนเริ่มพิจารณาในศาลทุกครั้งว่าพยานมีสิทธิที่จะไม่เบิกความเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกล่ามหา และไม่เปิดเผยการติดต่อข่าวสารที่เป็นความลับของผู้ถูกล่ามหาได้ และไม่ควรให้มีการสละสิทธิดังกล่าวได้เช่นเดียวกับในชั้นสอบสวน เนื่องจากการทำลายคุณค่าในสถาบันครอบครัว และการบังคับให้บิดามารดาและบุตรของผู้ถูกล่ามหาเบิกความเป็นพยาน ทำให้พยานเกิดความรู้สึกอึดอัดใจ ลำบากใจ ที่จะต้องให้การในสิ่งที่เป็นการทำลายความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนั้นเมื่อนำสิทธิของพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกล่ามหามาใช้ในชั้นศาล ผลในทางคดีไม่ควรจะเป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกล่ามหา กล่าวคือ เมื่อพยานซึ่งเป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกล่ามหาใช้สิทธิที่จะไม่ยอมเบิกความเป็นพยาน ถือว่าศาลยังไม่มีหลักฐานที่จะลงโทษผู้ถูกล่ามหาดังกล่าวได้ เนื่องจากศาลมีหน้าที่ต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม จึงควรที่จะวินิจฉัยจากพยานหลักฐานอื่นเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป อย่างไรก็ตามก็ควรมีข้อยกเว้นที่บิดามารดาและบุตรไม่สามารถอ้างสิทธิที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานของบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกล่ามหาเช่นเดียวกับในชั้นสอบสวน กล่าวคือ สิทธิดังกล่าวไม่อาจนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในกรณีที่บิดามารดา หรือบุตรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกล่ามหา หรือถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต่ออีกฝ่ายหนึ่ง หรือสมาชิกคนอื่น ๆ ของครอบครัว และในกรณีที่บิดามารดา และบุตรมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดทางอาญา

นอกจากนี้ มีปัญหาที่จะต้องวิเคราะห์ว่าปัจจุบันในชั้นศาล พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะไม่เบิกความปรักปรำผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือไม่ และพยาน

²² โปรดดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 116

ดังกล่าว จะอ้างเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 28 ได้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งในชั้นศาล ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบัญญัติให้สิทธิแก่พยานที่เป็นบิดามารดา และบุตรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่เบิกความปรัปรำผู้ถูกกล่าวหาไว้โดยตรง แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 234 บัญญัติว่า “พยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อมอาจจะทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญา เมื่อมีคำถามเช่นนั้น ให้ศาลเตือนพยาน” ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองเฉพาะพยาน โดยมีการตีความคำว่า “เขา” ในมาตราดังกล่าวนั้น หมายความว่าถึงตัวพยานที่เบิกความ ไม่หมายความว่ารวมถึง คู่ความหรือบุคคลภายนอกด้วย

แต่อย่างไรก็ดี ศาสตราจารย์ประมุข สุวรรณศรี เห็นว่าหลักกฎหมายในเรื่องนี้ควรเป็นอย่างเดียวกับในคดีแพ่ง คำว่า “เขา” ในมาตรา 234 ดังกล่าว น่าจะหมายถึง “พยานหรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอก” ²³ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 118 วรรค 3 (2) ที่บัญญัติว่า “ไม่ว่ากรณีใดๆ ห้ามไม่ให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถามพยานด้วย (2) คำถามที่อาจทำให้พยาน หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคลภายนอกต้องรับโทษทางอาญา หรือคำถามที่เป็นหมิ่นประมาทพยาน เว้นแต่คำถามเช่นนั้นเป็นข้อสาระสำคัญในอันที่จะชี้ขาดข้อพิพาท” ซึ่งกฎหมายไม่ได้มีความประสงค์เพียงแต่จะคุ้มครองเฉพาะพยานเท่านั้น ยังให้ความคุ้มครองกับอีกฝ่ายหนึ่ง และบุคคลภายนอกด้วย ซึ่งรวมทั้งบิดามารดาและบุตรเข้าไปด้วย

ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าคดีอาญาเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการฟ้องทางคดีอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย หากคำถามถึงความของพยานพาดพิงไปยังคู่ความหรือบุคคลภายนอกให้ต้องรับผิดทางอาญาผู้นั้นก็สมควรถูกฟ้องให้ต้องรับโทษ เว้นแต่กรณีเป็นพยานเพราะเป็นผู้มาให้ความช่วยเหลือแก่รัฐในการแสวงหาความยุติธรรม จึงควรป้องกันไม่让他ต้องได้รับโทษจากการมาเป็นพยาน ประกอบกับมาตรา 234 แปลเป็นภาษาอังกฤษ ความว่า “A witness is not bound to answer question which may directly or indirectly incriminate himself” คำว่า “himself” หมายถึง ตัวพยาน เท่านั้น ²⁴ ดังนั้นพยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรดังกล่าวจึงยังไม่มีสิทธิที่จะไม่เบิกความปรัปรำผู้ถูกกล่าวหาได้ ใน

²³ ประมุข สุวรรณศรี, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2526) น. 86.

²⁴ สุภัทรา สังข์ทอง, “เอกสิทธิ์ของพยานที่ไม่ต้องตอบคำถามของพยานในคดีแพ่ง,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546) น. 50 - 51.

ส่วนที่พยานดังกล่าว จะอ้างเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในชั้นศาลนั้น ก็น่าจะอ้างได้ เหตุผลก็เช่นเดียวกับในชั้นสอบสวน

ในส่วนที่พยานที่เป็นบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหา มีสิทธิที่จะอ้างเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในชั้นศาล ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 และมาตรา 28 ได้หรือไม่เพียงใดนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าน่าจะอ้างได้เหตุผลก็เช่นเดียวกับที่อ้างได้ในชั้นสอบสวน

จากการที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นควรให้นำเอาสิทธิของบิดามารดาและบุตรของผู้ถูกกล่าวหาที่จะไม่ยอมให้การเป็นพยานมาใช้ในประเทศไทย โดยบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนของพยานหลักฐาน เพื่ออํารงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันครอบครัว และความยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาต่อไป ซึ่งรายละเอียดจะได้นำเสนอในบทที่ 5 ต่อไป